

सुतंभर आत्रेयः। अग्निः। जगती।

जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृविरग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे।

घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशा द्युमद्वि भाति भरतेभ्यः शुचिः ॥ ५.०११.०१

जनस्य- प्रजानाम्। गोपाः- पालकः। जागृविः- जागरणशीलः। सुदक्षः- समर्थः। घृतप्रतीकः- दीप्तः। शुचिः- परिशुद्धः। अग्निः- पावकः सर्वभूतहितक्रतुः। नव्यसे- अभिनवाय। सुविताय- कल्याणाय। बृहता- महता। दिविस्पृशा- नभःस्पर्शकेन प्रकाशेन। द्युमत्- दीप्तो यथा भवति तथा। अजनिष्ट- जातः। भरतेभ्यः- भरणशीलेभ्यः। वि भाति- प्रकाशते ॥१॥

यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितमग्निं नरस्त्रिषधस्थे समीधिरे।

इन्द्रेण देवैः सरथं स बर्हिषि सीदन्नि होता यजथाय सुक्रतुः ॥ ५.०११.०२

यज्ञस्य- दानस्य देवपूजायाः सङ्गतिकरणस्य। केतुम्- प्रज्ञाभूतम्। प्रथमम्- मुख्यम्। पुरोहितम्- प्रत्यक्षे हितम्। अग्निम्। नरः- उपासकाः। त्रिषधस्थे- भूर्भुवःसुवराख्यान्नप्राणचित्तेषु। समीधिरे- उद्दीपयन्ति। इन्द्रेण- ईशनाधिदैवतेन। देवैः। सरथम्- समानरथे स्थितः। सः- असावग्निः। बर्हिषि- दर्भासने चित्तासने वा। होता- देवानामाह्वाता। सुक्रतुः- शोभनसङ्कल्पभूतः। यजथाय- यज्ञाय। नि- नितराम्। सीदत्- उपविशति ॥२॥

असंमृष्टो जायसे मात्रोः शुचिर्मन्द्रः कविरुदतिष्ठो विवस्वतः।

घृतेन त्वावर्धयन्नग्न आहुत धूमस्ते केतुरभवद्विव श्रितः ॥ ५.०११.०३

असंमृष्टः- अबाधितः। मात्रोः- द्यावापृथिव्योः। जायसे- उद्भूतोसि। शुचिः- परिशुद्धः। मन्द्रः- आनन्दकरः। कविः- क्रान्तदर्शी। विवस्वतः- परिचरते। उदतिष्ठः। आहुत- पूज्य। अग्ने। घृतेन- पूतनवनीतोपलक्षितपूतावगमनेन। त्वा- त्वाम्। अवर्धयन्। ते- तव। धूमः- धूमोपलक्षितपितृमार्गः। केतुः- प्रज्ञापकः। दिवि- नभसि। श्रितः। अभवत्- बभूव ॥३॥

अग्निर्नो यज्ञमुप वेतु साधुयाग्निं नरो वि भरन्ते गृहेगृहे।

अग्निर्दूतो अभवद्धव्यवाहनोऽग्निं वृणाना वृणते कविक्रतुम् ॥ ५.०११.०४

साधुया- साधकः। अग्निः। नः- अस्माकम्। यज्ञम्। उप वेतु- आगच्छतु। अग्निम्। नरः- मनुष्याः। गृहेगृहे। वि- विशेषेण। भरन्ते- धारयन्ति। हव्यवाहनः- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यवाहकः। अग्निः। दूतः- मर्त्यामराणां मध्ये दूतः। अभवत्- बभूव। वृणानाः- सम्भजमानाः। कविक्रतुम्- रागद्वेषातीतदर्शनयुक्तानां सकललोकहितसङ्कल्पमयम्। अग्निम्। वृणते- वरणं कुर्वन्ति ॥४॥

तुभ्येदमग्ने मधुमत्तमं वचस्तुभ्यं मनीषा इयमस्तु शं हृदे।

त्वां गिरः सिन्धुमिवावनीर्महीरा पृणन्ति शवसा वर्धयन्ति च ॥ ५.०११.०५

तुभ्य- तुभ्यम्। अग्ने। इदम्- अयम्। मधुमत्तमम्- अतिशयेन मधुरः। वचः- मन्त्रः। तुभ्यम्- ते। इयम्- एषा। हृदे- हृदये। शम्- शङ्करी। मनीषा। अस्तु- भवतु। त्वाम्- भवन्तम्। गिरः- मन्त्राः। महीः- महत्यः। अवनीः- आपः। सिन्धुमिव- नदीमिव। आ पृणन्ति- आपूरयन्ति। शवसा- स्वबलेन। वर्धयन्ति च ॥५॥

त्वामग्ने अङ्गिरसो गुहा हितमन्वविन्दञ्छिश्रियाणं वनेवने।

स जायसे मथ्यमानः सहो महत्त्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः ॥ ५.०११.०६

अग्ने। त्वाम्। अङ्गिरसः- अङ्गनशीलाः। वनेवने- प्रत्यरण्यम्। शिश्रियाणम्- श्रयन्तम्। गुहा हितम्- हृदयनिहितम्। अन्वविन्दन्- लेभिरे ज्ञातवन्तः। स त्वम्। मथ्यमानः- हृदयादरणेर्वा मथ्यमानः। जायसे- आविर्भवसि। सहः- त्वच्छक्तिः। महत्- महती। अङ्गिरः- अङ्गनशील। त्वाम्। सहसस्पुत्रम्- शक्तिजम्। आहुः- वदन्ति ॥६॥